

EKSPLOATACJA KOPALIN NA PODSTAWIE KONCESJI „STAROŚCIAŃSKIEJ” – WSPÓŁPRACA GEOLOGA POWIATOWEGO Z INNYMI ORGANAMI ADMINISTRACJI, DODATKOWE DECYZJE I ZGODY

mgr Mariusz Dyka

**Starostwo Powiatowe w
Gliwicach**

Państwowy Instytut Geologiczny
Państwowy Instytut Badawczy

Sfinansowano ze środków
Narodowego Funduszu
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

1. Pozory prostoty koncesji „starościańskiej”.

Państwowy Instytut Geologiczny
Państwowy Instytut Badawczy

Sfinansowano ze środków
Narodowego Funduszu
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

geoportal.pgi.gov.pl/geosam

powiaty@pgi.gov.pl

Prowadzenie działalności wydobywczej na podstawie koncesji „starościąńskiej” ma ograniczony zakres w porównaniu do takiej działalności realizowanych w oparciu o decyzje koncesyjne, marszałków województw czy Ministra Środowiska.

Wykonywanie działalności oceniane jest jako proste.

Starosta udziela koncesji na wydobycie kopaliny ze złoża tylko w przypadkach gdy łącznie spełnione są takie warunki jak:

- **obszar udokumentowanego złoża nieobjętego własnością górnictwem nie przekracza 2 ha,**
- **wydobycie kopaliny ze złoża w roku kalendarzowym nie przekroczy 20 000 m³,**
- **działalność będzie prowadzona metodą odkrywkową oraz bez użycia środków strzałowych.**

Działalność wynikająca z koncesji „starościańskiej” niezależnie od jej „prostoty” wymaga uzyskania dodatkowych zgód i regulacji.

Kluczowe zgody i regulacje.

**Wymagane w celu
uzyskania koncesji.**

- Regulacje wg przepisów o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.
- Decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach.
- Decyzje w sprawie wyłączenia gruntów rolnych i leśnych.
- Decyzje ws. kierunku rekultywacji.

**Konieczne dla legalizacji
działań w ruchu zakładu
górniczego.**

- Decyzji odpadowe.
- Pozwolenia wodnoprawne.

**Niezbędne dla legalizacji
zakończenia działalności.**

- Decyzja ws. wygaszenia koncesji.
- Decyzje rekultywacyjne.
- Decyzji odpadowe.
- Pozwolenia wodnoprawne.

2. Współpraca organów przy wydawaniu decyzji koncesyjnej.

Państwowy Instytut Geologiczny
Państwowy Instytut Badawczy

Sfinansowano ze środków
Narodowego Funduszu
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

geoportal.pgi.gov.pl/geosam

powiaty@pgi.gov.pl

Wydanie koncesji przez starostę wymaga:

- **UZGODNIENIA Z WÓJTEM** (burmistrzem, prezydentem miasta) - art. 23 ust. 2a upgig)
 - kryterium - nienaruszanie zamierzoną działalnością przeznaczenia lub sposobu korzystania z nieruchomości wg art. 7 upgig
- **OPINII MARSZAŁKA WOJEWÓDZTWA** (art. 23 ust.3)
 - Kryterium braku sprzeczności z wydawanymi przez w/w koncesjami, zatwierdzonymi dokumentacjami złóż kopalni
- **UZGODNIENIA Z ORGANEM ODPOWIEDZIALNYM ZA UTRZYMANIE WÓD, OPINII ORGANU WŁASCIWEGO DO WYDANIA POZWOLENIA WODNOPRAWNEGO** (art. 23 ust. 1 pkt 2 u pgig).
 - Kryterium - zgodność planowanych działań z dokumentami planistycznymi w zakresie gospodarki wodnej oraz tzw. celami środowiskowymi dla jednolitych części wód.

Zalecane są kontakty z pracownikami organów uzgadniających i opiniujących w celu wyjaśnienia niejasności sprzeczności.

3. Czy koncesję powinna poprzedzać decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach.

Wydanie przez starostę koncesji na eksploatację kopaliny może wymagać uzyskania wcześniej decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach.

Stosuje się ustawę z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (uouiś).

Decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach jest wymagana gdy planowane wydobycie kopaliny zaliczane jest do przedsięwzięć mogących zawsze lub potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko (art. 72 ust. 1 pkt 4 uouiś).

Wykaz w/w przedsięwzięć zawiera rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.

Przedsięwzięciami mogącymi potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko jest znaczna część przypadków wydobycia kopalin na podstawie koncesji starosty (prezydenta miasta na prawach powiatu) - § 3 ust. 1 pkt 40 w/w rozporządzenia.

Dla koncesji „starościąńskich” decyzje o środowiskowych uwarunkowaniach wydają wójtowie burmistrzowie i prezydenci miast (wg art. 75 uouiś).

Wydanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach (dla koncesji starościańskich) **wymaga uzyskania opinii i uzgodnień** (art. 64 i art. 77 *uouis*):

- *regionalnego dyrektora ochrony środowiska,*
- *dyrektora regionalnego zarządu gospodarki wodnej Wód Polskich,*
- *państwowego powiatowego (lub granicznego) inspektora sanitarnego*

Decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach powinna być dołączana (o ile jest wymagana) **do wniosku koncesyjnego** zgodnie z art.72 ust.3 *ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku.....*

Zgodnie z art. 86 *ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku.....*) powyższa decyzja wiąże (między innymi) organ wydający koncesje na wydobywanie kopalin.

Geolog powiatowy powinien:

- *zweryfikować czy dla złożonego wniosku koncesyjnego dołączono w/w decyzję,*
- *jeżeli nie dołączono sprawdzić czy nie jest ona wymagana,*
- *wyjaśniać wszystkie wątpliwości z organem wydającym w/w decyzje wójt (burmistrz lub prezydent miasta) oraz organami uzgadniającymi i opiniującymi.*

4. Kierunek rekultywacji i zagospodarowania gruntów po działalności górniczej.

Koncesja wydana przez starostę powinna określać sposób likwidacji zakładu górniczego uwzględniający wymagania wskazane w art. 129 ust. 1 ustawy *Prawo geologiczne i górnicze* (art. 32 ust. 5 upgig).

Wymagania te obejmują między innymi rekultywację gruntów po działalności górniczej.

Do rekultywacji i zagospodarowanie takich gruntów, stosuje się odpowiednio przepisy *ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych* (wg art. 129 ust. 2 upgig)

Konieczne jest uzyskanie odpowiedniej decyzji w sprawie rekultywacji i zagospodarowania wydanej na podstawie art. 22 *ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych* (uogril).

Decyzje w sprawie rekultywacji i zagospodarowania , które określają osobę zobowiązaną do rekultywacji gruntów oraz kierunek i termin wykonania tej rekultywacji (art. 22 ust. 1 uogril).

Wymienione decyzje wydawane są przez starostów (prezydentów miast na prawach powiatu) po zasięgnięciu opinii odpowiednio:

- dyrektora właściwego terenowo okręgowego urzędu górniczego - w odniesieniu do działalności górniczej;
- dyrektora regionalnej dyrekcji Lasów Państwowych lub dyrektora parku narodowego - w odniesieniu do gruntów o projektowanym leśnym kierunku rekultywacji;
- wójta (burmistrza, prezydenta miasta).

Organ administracji geologicznej powinien oczekiwać zawarcia we wniosku o wydanie koncesji na wydobywanie kopaliny (zgodnie z art. 26 ust.4) informacji na temat kierunku rekultywacji lub zagospodarowania terenu po działalności górniczej (z decyzji w sprawie rekultywacji i zagospodarowania)

Wątpliwości mogą wyjaśnić pracownicy tego samego starostwa (urzędu miasta) które przygotowuje koncesję.

5. Wyłączenie gruntu z produkcji rolniczej lub leśnej.

Przed podjęciem robót udostępniających złoża kopaliny uzyskać należy decyzje zezwalające na wyłączenie gruntu z produkcji rolniczej lub leśnej wydawane na podstawie przepisów ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych.

Decyzje te wymagane są gdy teren objęty planowaną działalnością to grunty rolne klas I, II, III, IIIa, IIIb, grunty rolne klas IV, IVa, IVb, V, VI wytworzone z gleb pochodzenia organicznego oraz grunty leśne. Podstawę do ich wydania w/w decyzji stanowi art. 11 w/w ustawy.

Z decyzjami ws. wyłączenia gruntów wiąże się konieczność opłat tj. (wg art. 12 i art. 13 uogr1):

- tzw. należności (jednorazowej),
- opłat rocznych (przez 10 lat),
- opłaty za przedwczesny wyrąb drzewostanu dla gruntu leśnego.

Decyzje wydaje, ustala w/w opłaty starosta (prezydent miasta na prawach powiatu) lub dyrektor regionalnej dyrekcji Lasów Państwowych (wg art. 5 ust. 1 uogr1).

W przypadku gruntów leśnych czy gruntów rolnych klas I-III wydanie decyzji w sprawie wyłączenia gruntów z produkcji rolniczej lub leśnej musi być poprzedzone tzw. zmianą ich przeznaczenia na cele nierolnicze lub nieleśne, dokonywaną w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego (art. 7 uogril).

Wymagania te nie dotyczą gruntów rolnych położonych na terenach administracyjnych miast (wg art. 10a omawianej ustawy).

Geolog powiatowy powinien:

- dokonać sprawdzenia jakie grunty występują na terenie planowanej działalności (w szczególności objętej obszarem górniczym).
- zweryfikować czy teren ten wymaga zmiany przeznaczenia w planie miejscowym
- zamieścić w koncesji, zapisy nt. ewentualnej konieczności uzyskania decyzji w s. wyłączenia gruntów.

Informacje dotyczące klas gruntu posiadają służby geodezyjne Starosty

Wiedzę na temat konieczności wydania decyzji w sprawie wyłączenia gruntu z produkcji mają:

- urzędnicy w starostwie (urządzie miasta na prawach powiatu),
- pracownicy właściwej regionalnej dyrekcji Lasów Państwowych.

6. Ruch zakładu górniczego a koncesja starościańska.

Przebieg procesu wydobywania kopaliny ze złoża wraz z poprzedzającymi go robotami udostępniającymi regulują przede wszystkim przepisy o ruchu zakładu górniczego.

DLA „ZWYKŁEJ KONCESJI”

Ruch zakładu górniczego poza wyjątkami wskazanymi w *ustawie Prawo geologiczne i górnicze* prowadzony jest na podstawie zapisów planu ruchu.

Plan ruchu zatwierdza decyzją właściwy organ nadzoru górniczego (po uzyskaniu opinii właściwego wójta burmistrza lub prezydenta miasta).

Sporządzanie przez przedsiębiorcę górniczego planu ruchu i jego zatwierdzenie dokonywane są po uzyskaniu koncesji na eksploatację kopaliny.

DLA KONCESJI „STAROŚCIAŃSKIEJ”

Ruch zakładu górniczego prowadzi się na podstawie warunków określonych w decyzji koncesyjnej (wg art. 105 ust. 2 pkt 1 i art. 32 ust. 5 *ustawy Prawo geologiczne i górnicze*).

Zapisy koncesji „starościańskiej” wymuszają współpracę organu koncesyjnego z:

- organem sprawującym nadzór nad ruchem zakładu górniczego
- organami wydającymi zgody administracyjne na związane z ruchem zakładu górniczego dla czynności wskazanych w koncesji.

Organ koncesyjny posiada uprawnienia do:

- cofnięcia koncesji (wg art. 37 upgig),
- wstrzymania działalności objętej koncesją, nakazania usunięcia uchybień, nakazania czynności w celu doprowadzenia środowiska do należytego stanu (wg art. 159 ust. 1 upgig),
- egzekucji administracyjnej zgodnie z art. 20 § 1 ust. 2 *ustawa z dnia 17 czerwca 1966 o postępowaniu egzekucyjnym w administracji*.

Kontrola i nadzór nad przestrzeganiem wymagań i przepisów ruchu zakładu górniczego należy do organów nadzoru górniczego (wg art. 164 i art. 168 upgig).

Konieczna jest ścisła współpraca organu nadzoru górniczego i organu administracji geologicznej.

7. Dodatkowa legalizacja gospodarki wodno-ściekowej.

Państwowy Instytut Geologiczny
Państwowy Instytut Badawczy

Sfinansowano ze środków
Narodowego Funduszu
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

geoportal.pgi.gov.pl/geosam

powiaty@pgi.gov.pl

Elementem ruchu zakładu górniczego jest gospodarka wodno-ściekowa. Szczegółowe zasady jej prowadzenia określa obecnie *ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne* (upw)

Dla legalizacji gospodarki wodno-ściekowej wymagane są przede wszystkim pozwolenia wodnoprawne (wg art. 34 i art. 35, art. 389 i art. 390) najczęściej na:

- **wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi (w tym do urządzeń wodnych);**
- **trwałe odwadnianie zakładów górniczych;**
- **odprowadzanie do wód lub do ziemi wód pobranych i niewykorzystanych;**
- **długotrwałe obniżanie poziomu zwierciadła wody podziemnej;**
- **pobór wód podziemnych lub wód powierzchniowych,**
- **wykonywanie urządzeń wodnych (np. studni, rowów, przepustów, zbiorników wodnych).**

Poza pozwoleniami wodnoprawnymi *ustawa Prawo wodne* przewiduje także inne decyzje oraz tzw. zgłoszenia wodnoprawne.

Wskazana jest współpraca geologów powiatowych organami Wód Polskich

Wody Polskie są państwową osobą prawną w rozumieniu art. 9 pkt 14 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (art. 239 ust.1).

Oprócz realizacji zadań Państwa w zakresie polityki wodnej, reprezentacji uprawnień Skarbu Państwa w odniesieniu do wód oraz niektórych gruntów i innych nieruchomości, organy Wód Polskich pełnią rolę organów administracji.

Wody Polskie (wg art. 335 ust. 1 upw) są kluczowym organem kontroli w zakresie gospodarowania wodami (poza obszarami morskimi).

W skład struktury Wód Polskich wchodzi (wg art. 239 ust. 1 upw). :

- Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej z siedzibą w Warszawie,
- regionalne zarządy gospodarki wodnej,
- zarządy zlewni,
- nadzory wodne.

Kontakty geologów powiatowych najczęściej będą dotyczyć regionalnych zarządów gospodarki wodnej, zarządów zlewni oraz nadzorów wodnych.

8. Problemy z gospodarki odpadami.

Gospodarka odpadami to kluczowy element związany z ruchem zakładu górniczego wymagający dodatkowych uregulowań niezależnie od zapisów koncesji.

Uregulowanie gospodarki odpadami wymaga stosowania przepisów:

- **ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (uoo),**
- **ustawy, z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (upoś),**
- **ustawy z dnia 10 lipca 2008 r. o odpadach wydobywczych (uooow).**

Organy odpowiedzialne za gospodarkę odpadami (jej nadzór) to w zależności od ustawy:

- **starosta (prezydenta miasta na prawach powiatu),**
- **marszałek województwa,**
- **regionalny dyrektor ochrony środowiska.**

Wymagana jest legalizacja dotycząca generalnie dwóch obszarów działania:

- **wytwarzania odpadów,**
- **przetwarzania odpadów (odzysku) oraz magazynowania.**

MASY ZIEMNE I SKALNE

Przepisów *ustawy o odpadach* nie stosuje się do mas ziemnych lub skalnych przemieszczanych w związku z wydobywaniem kopalin ze złóż, jeżeli koncesja na wydobywanie kopalin ze złóż lub plan ruchu zakładu górniczego zatwierdzone decyzjami, o których mowa w *ustawie Prawo geologiczne i górnicze*, lub miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla terenu górniczego określają warunki i sposób ich zagospodarowania (art. 2 pkt 11 uoo).

Podobny zapis zawarto w art. 2 ust. 1 pkt 5 *ustawy o odpadach wydobywczych*.

ODPADY

Odpadami są wszelkie inne substancję lub przedmioty, których przedsiębiorca górniczy będzie się pozbywał lub zamierzał się pozbyć lub do których pozbycia się których będzie zobowiązany (wg art. 3 ust. 1 pkt 6 uoo).

Proces wytwarzania odpadów reguluje:

- pozwolenie na wytwarzanie odpadów (art. 180 i art. 180a *upos*),
- wpis do rejestru marszałka (art.49, art. 50 ust.1 pkt 5 lit e *uoo*)

Pozwolenie jest wymagane w związku z eksploatacją instalacji dla wytwarzania odpadów:

- o masie powyżej 1 Mg rocznie –odpadów niebezpiecznych lub
- o masie powyżej 5000 Mg rocznie –odpadów innych niż niebezpieczne.

Wpis do rejestru następuje w przypadku wytwórców odpadów obowiązanych do prowadzenia ewidencji odpadów, z wyłączeniem posiadaczy odpadów wymienionych w art.51 ust. 1 pkt 1 i 2 *uoo* tj. podmiotów posiadających pozwolenie zintegrowane lub pozwolenie na wytwarzanie odpadów.

Dla koncesji starościańskiej zazwyczaj nie jest konieczne uzyskanie decyzji przewidzianych w ustawie o odpadach wydobywczych.

ODPADY WYDOBYWCZE to odpady pochodzące z poszukiwania, rozpoznawania, wydobywania, przeróbki i magazynowania kopalin ze złóż (art. 3 ust. 1 pkt 7 *uow*).

Przedsiębiorców górniczych dotyczą ogólne zasady postępowania z odpadami wydobywczymi ujęte w ustawie o odpadach wydobywczych.

9. Decyzja o wygaszeniu koncesji a likwidacja zakładu górniczego.

Likwidacja zakładu górniczego związana jest z wygaszeniem koncesji, co następuje w drodze decyzji (art. 38 ust. 1 i 2 upgig).

Decyzja o wygaszeniu koncesji „starościańskiej” musi (art. 39 ust. 2 upgig) określać zakres i sposób wykonania obowiązków dotyczących ochrony środowiska i likwidacji zakładu górniczego.

Treść decyzji o wygaszeniu koncesji „starościańskiej” dotycząca zakresu i sposobu realizacji wymienionych wyżej obowiązków wymaga uzgodnienia z wójtem (burmistrzem lub prezydentem miasta).

Konieczna jest współpraca geologa powiatowego z organem wykonawczym władz gminy.

Jest to szczególnie istotne ze względu na formułę „uzgodnienia” decyzji o wygaszaniu koncesji.

Szczegółnej staranności i współpracy wymagają zapisy dotyczące:

- zagadnień związanych z przyjmowanym kierunkiem zagospodarowania terenu,
- planowanego stosowaniem w obrębie wyrobiska odpadów.

10. Dodatkowe wymagania do prowadzenie rekultywacji i zagospodarowania terenu zakładu górniczego.

Przepisy art. 22 ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych, który przewidują możliwość wydania dodatkowych (poza wymienioną wcześniej w niniejszym referacie) decyzji w sprawie rekultywacji.

Decyzje te określają:

- **stopień ograniczenia lub utraty wartości użytkowej gruntów**, ustalony na podstawie opinii, o których mowa w art. 28 ust. 5 ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych;
- **uznanie rekultywacji gruntów za zakończoną.**

Wydawane są one przez starostów (prezydentów miast na prawach powiatu) na takich samych zasadach jak decyzje określające podmiot (osobę) zobowiązany do rekultywacji oraz kierunek i termin wykonania rekultywacji gruntów.

Prowadzenie prac niwelacyjnych wyrobiska po eksploatacji kopalin często wiąże się z wykorzystaniem odpadów.

Wymaga wtedy uzyskania zezwolenia na przetwarzanie odpadów (poprzez odzysk) - wg art. 41 ust. 1 uoo.

Decyzje takie wydają organy wskazane w art. 41 ust. 3 i 4 ustawy o odpadach tj.

- starosta,
- marszałek województwa (najczęściej),
- regionalny dyrektor ochrony środowiska.

Jakie odpady i z uwzględnieniem jakich warunków można stosować do w/w do prac opisują w szczególności rozporządzenia Ministra Środowiska:

- z dnia 11 maja 2015 r. w sprawie odzysku odpadów poza instalacjami i urządzeniami
- z dnia 20 stycznia 2015 r. w sprawie procesu odzysku R10.

W przypadku planowanego wypełniania wyrobiska odpadami bardzo ważne są wzajemne kontakty geologa powiatowego jako przygotowującego decyzję w sprawie wygaszenia koncesji i pracowników urzędu marszałkowskiego przygotowujących zezwolenie na przetwarzanie odpadów.

W przypadku wyrobisk po odkrywkowej eksploatacji kopalin często spotykane jest tworzenie w ich obrębie zbiornika wodnego.

Zbiorniki wodne zaliczane są zazwyczaj do kategorii:

- urzędzeń wodnych,
- obiektów budowlanych.

Wykonanie zbiorników wodnych jako urzędzeń wodnych wymaga pozwolenia wodnoprawnego lub zgłoszenia wodnoprawnego (wg art. 389 pkt 6, art. 394 ust. 1 pkt. 9 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne).

Organem wydającym pozwolenie wodnoprawne w tej sprawie są organy Wód Polskich tj.:

- dyrektor regionalnego zarządu gospodarki wodnej,
- dyrektor zarządu zlewni.

Kierownik nadzoru wodnego przyjmuje zgłoszenia wodnoprawne (wg art. 397 upw).

Jako obiekty budowlane zbiorniki wodne wymagają uzyskania decyzji w sprawie pozwolenia na budowę lub dokonania zgłoszenia budowlanego (art. 28 i art. 30 ust. 1 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane).

Decyzje te wydaje, zgłoszenia przyjmuje właściwy organ administracji architektoniczno-budowlanej tj. starosta (prezydent miasta na prawach powiatu) lub wojewoda (wg art. 82 ustawy Prawo budowlane).

Wykonanie zbiornika wodnego może być także objęte obowiązkiem uzyskania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach (według zasad omówionych wcześniej w niniejszym referacie).

Umieszczenie w treści decyzji o wygaszeniu koncesji zapisów przewidujących wykonanie obiektu takiego jak zbiornik wodny powinno zawsze uwzględniać dokonanie przez geologa powiatowego rozeznania czy organy odpowiedzialne za wydanie w/w decyzji nie widzą w tej sprawie istotnych przeszkód.

11. Podsumowanie.

- ***Mimo prostoty koncesji „starościąńskiej”, legalizacja procesu wydobywczego wcale prostą nie jest.***
- ***Zakres koniecznych do uzyskania dodatkowych decyzji jest rozbudowany,***
- ***Organ koncesyjny w odbiorze społecznym postrzegany jest jako odpowiadający za całokształt tej działalności.***
- ***Wagę roli nadzorczej geologa powiatowego podkreśla fakt, że znaczna część opisanych w niniejszym referacie decyzji wydawana jest przez starostę (prezydenta miasta na prawach powiatu).***
- ***Pamiętać trzeba, że współpraca powinna uwzględniać nie tylko formuły wynikające z przepisów ale także zasady tzw. „dobrych praktyk”.***

Dziękuję za uwagę.

